

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Organizmi.

V današnji družbi sta v ljutem medsebojnem boju dva organizma: eden, ki hoče vzdržati sistem, kakršen je, in drugi, ki ga hoče nadomestiti z boljšim, popolnejšim in pravičnejšim; prvi se zrcali v organiziranem kapitalizmu in drugi v organiziranem proletariatu, katerega naloga je nadomestiti sedanji kapitalistični sistem s socialističnim.

Boj socializma ni naperjen proti posameznim kapitalistom, nego proti sistemu, katerega je ustvaril kapitalizem v dobi svojega zgodovinskega razvoja. Doba, ko se je posameznik boril proti posamezniku, je že davno prešla. Revolucije, ki so imele namen vreči s prestola enega kralja zato, da so nani postavile drugega, izginjajo. Vrše se le še tu in tam v kulturno zelo zaostalih deželah. Toda vsi boji, vse revolucije od ustanovitve do danes so bile plod po naravnih zakonih določenega razvoja. Človeštvo je korakalo iz primitivnega barbarizma v dobo fevdalnega suženjstva in iz fevdalizma je evolucija privedla človeštvo v kapitalistični sistem. Tekom časa so se vršile krvave borbe, narodi so izginjali in nastajali so novi, iz podjarmljeni so prihajali v nova podjarmljenja. Kralji in papeži so bili gospodarji in ljudstvo njihovi podložniki. Mesto kraljev in papežev gospoduje današnjemu človeštvu kapitalistični sistem. Četudi smo danes sužnji-podložniki kapitalizma, moramo vendar priznati, da je kapitalistični sistem en korak napredka v družabnem razvoju.

Razvoj človeštva pa mora iti naprej. Kapitalizem se je razvil v enih državah

do popolnosti, v drugih manj, v nekaterih krajih ga pa še sploh ne poznajo. Kjer ga ni, tam tudi ni prostora za socialistično gibanje in logično ne za socializem. Povsod pa, kjer je kapitalizem razvit, je polje ugodno za socializem. Predno pa se ga more uvesti, je potrebno, da je tudi ljudstvo zrelo za socializem, da ga razume in da je sposobno voditi komplicirani sistem moderne družbe po tokih razvoja naprej. Kapitalistični sistem je svoje vrste organizem; socializem je zopet svoje vrste organizem in kadar se uveljavlja, bo v obratu popolnejši od kapitalističnega in kar je glavno, za človeštvo pravičnejši. Medtem ko sloni kapitalizem na interesih privatnega lastništva, ki izkorišča ogromno večino ljudi v prid mali skupini velefinančnikov, stremi socializem po kolektivnem lastništvu v prid vseh ljudi. V razliki teh dveh smeri družabne organizacije je iskati vzrok za vse konflikte, ki so danes na dnevnem redu. Kapitalizem si grabi nove teritorije, osvaja nove trge in išče novih koncesij v industrialno zaostalih deželah, ker hoče pomnožiti svoje profite in večati svoja bogastva. V dosegu teh namenov se poslužuje vseh sredstev, med katerimi je seveda tudi fizična sila. Kljub vsej moči, ki jo ima kapitalizem še na svoji strani, je brezpogojno obsojen poginu. Ljudstvo se hoče otresti podložništva kapitalizmu in si ustvariti red, ki bo odgovarjal potrebam nove družbe. V to svrhu mora strmoglavit sistem profitarstva in izkoristčanja, in boj za ta cilj vodi delavstvo vseh narodov organizirano v socialističnih vrstah.

Rekli smo, da pride socializem, kadar bo ljudstvo nani pripravljeno. To se

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Stane mesečno 2½ pšeničnih kg, celoletno 30 pk. V maju 1922 računamo pk po 4 Din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 60 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

ne bo zgodilo v vseh deželah ob istem času. Toda popoln socializem pride šele tedaj, kadar ga sprejmejo vsi narodi, kajti s tem izgine kapitalistični sistem in socializmu bo odprta pot v razvoj izpopolnjevanja.

Vse to, kar smo navedli ni nič novega za tiste, ki količkaj razumejo socialistično gibanje. Ampak na nekaj simpatičarji socializma radi pozabljajo, in to je: moč organizacije! Ako ni socialistična sila danes močnejša kakor je, je vzrok v tem, da so stotisoči socialističnih somišljenikov izven socialistične organizacije. To je znamenje mlačnosti za socializem od strani tistih, ki z njim le simpatizirajo, nočejo se pa pridružiti resnemu, konstruktivnemu delu za gradnjo novega družabnega reda. Pridobiti moramo za socializem tudi maso, ki nam je še sovražna, ker so jo tako vzgojili zagovorniki sedanjega družabnega reda. Vsposobiti moramo delavstvo v organizacijskem delu na vseh poljih, kajti čim sposobnejše bo, tem hitrejši in lažji bodo uspehi. Ne tolažimo se s frazo o diktaturi proletariata. Ruske razmere niso podobne ameriškim razmeram. Ruski carizem je skralil in ni bilo treba bogzna kake revolucije, da se je ustanovila nova vlada. Ruski carizem ni bil organiziran po kapitalističnem vzoru in ko je prišla zamkova kriza, je padel takorekoč sam od sebe. Ta slučaj se na ne bo ponavljal v državah, ki so že davno preživele sistem, kakršnega je imela Rusija v časih carizma.

Socialna revolucija se vrši; na površje prihaja in komaj vidno, industrialna demokracija. V enih državah se vrši preobrat hitrejši kakor v drugih, toda vrši se povsod, v eni ali drugi obliki. Socialna

ZVONIMIR KOSEM:

Otroci.

I.

Marinka so že v zgodnji mladosti zasmehovali in zaničevali zaradi njegove ponižnosti, skromnosti in nesebičnosti. Tolkli so ga s pestmi po glavi, po hrbtu in po prsih, ker se ni hotel smejeti raznim hudobijam svojih tovarišev; ko pa ni ploskal pri proslavi velikega morilca Napoleona, so ga podrli na tla in ga tepli toliko časa, da se je onesvestil. In kar čez noč se je razlegal po vsej deželi glas, da je Marinko zakrknjen otrok, potuhnjen, ošaben in samoglav tako, da mu ga ni pod solncem enakega.

Marinko je trpel potrpežljivo vse udarce in očitke, pri tem pa razmišljal, zakaj je svet tako hudoben, zakaj laže in besediči, da je nesebičen, ko je v resnici brezsrčen, krvoločen in samogolten kakor volk. Zato je svet opomnil, naj vrže krinko z obraza, naj pokaže tudi v dežnjo svojo nesebičnost in naj nikar samo ne slepari z blestečimi, puhlimi besedami; s tem je vrzel kamen v sršenovo

gnezdo. Pričeli so ga preganjati, proglašili ga za upornika in ga prištel med krive preroke. Kaj takega se dotistihdob še ni zgodilo v deželi. Marinko je vedel, da presega hudobija sveta vse meje; da pa je človeštvo tako zelo zastrupljeno z napačno vzgojo, da ne razlikuje več luči od sence — kaj takega Marinko niti slutil ni nikoli. Kam naj pobegne, da ne kane strup še v njegovo srce? Krivica je pravica, in pravica je krivica. Kdor razširja krivico, je odobravanja vreden človek; in kdor se poteguje za pravico, je hinavec. Tako učijo. Delo je sramotno. Vsa čast brezdelju! Kradi in ubijaj, če hočeš imeti po smrti spomenik! Bodi predrzen, brezobziren in ohol — in živel boš sijajno. Če hočeš priiti v ječo in viseti nekoč na vislicah — nikar ne bodi ponižen, skromen in tihi! Razgrajaj in kriči, če ti je kaj do tega, da bi ti vriskali, te objemali in te imeli za pevca. Smeji se vsemu, kar je zares lepega, hvali, kar je nagnusnega, pljuj na vse tisto, kar se zdi drugim sveto — in odkrivali se bodo pred teboj. S takim mišljenjem zastrupljeno človeštvo je hotelo zapeljati tudi Marinka.

Marinko je svet še enkrat opomnil:

»Ljudje, krenite že enkrat na pot kesanja in pokore, spoznajte, da resnost življenja ne tiči v boju, v krivici, marveč v miru, v pravici, ne v zlobi, marveč v dobroti. Spoznajte svoje zmore, da ne bo prepozno, da vas lastna hudobija ne zvrne v prepad! Zaslepljeni ste, napuh in sebičnost vladata vaša dejanja, zato je na svetu toliko gorja. Spoznajte, da bo na svetu dobro šele potem, če postanete dobri vi sami!«

Človeštvo pa se je obrnilo proti zidu, si zatisnilo ušesa in reklo:

»Mi smo kulturni! Zato nas nikar ne uči, Marinko!«

Da bi zapeljano človeštvo ne okužilo še njega, je šel Marinko v gozdove in se nastanil tamkaj med ptiči in rožami; hranil se je z jagodami, lesnikami in sladkimi koreninicami, žgal kope in pisal povesti; ko sem ga nekoč obiskal, sem spoznal, da je največji umetnik na svetu; v njegovih povestih ni bilo nobene laži in hinavščine; vsi njegovi junaki so bili skromni, ponižni in tihi, brez želi in strasti, prežeti samo s prisrčnim vese-

revolucija je plod razvoja, ne pa plod kakih dekretov, zarot ali nasilstev.

Izobraževanje delavskih mas je glavna naloga socialistov. Nevednost ukoreninjena v ljudskih množicah je naš največji sovražnik in mogočni zaveznik današnjega družabnega organizma. Na milijone je danes nezadovoljnih ljudi, ki se sicer zavedajo, da je v današnjem ustroju nekaj napačnega, toda zdravila, ki bi ozdravilo te razmere, ne poznajo, niti se ne trudijo, da bi ga spoznali. To so ljudje, ki postanejo čez noč nezadovoljni in čez noč zahtevajo preobrat, kakšen, o tem si niso sami na jasnem. Take ljudi zelo lahko izrabljajo demagogi in provokatorji za protidelavske interese.

Socialistična literatura ni majhna. Toda krog njenih čitateljev ni posebno velik. Ljudstvo rajše posega po vsakem kolportajnem strupu in poneumnjevalnih časopisih, kakor pa po dobrih, ki vzgajajo in povzdigujejo. Ljudstvo kot tako je še nezavedno in pusti, da drugi mislijo zanj. Tako je bilo naučeno izza časov vladarjev po milosti božji. Upiranje proti gospodski je bilo grešno in niti kritiziranje ni bilo dovoljeno. Tudi sedaj je lahko kritika proti vladajočemu sistemu veleizdaja proti državi in radi takih kritik sede v ječah mnogi ljudje. Vedno je bilo tako, da je vladajoča klika branila in protežirala svoj režim z vsemi sredstvi, toda režimi so padali in sistemi so se izpreminjali. Počasi se razvijajo ljudski mozgani in počasi prebavljajo duševno hrano, ki jim jo dajejo talentirani učitelji in oznanjevalci boljše bodočnosti.

V ljudske množice se mora ukoreniniti smisel za razumevanje pomena organizacije in kooperacije.

Mi hočemo spremeniti sedanjí gospodarski sistem, ki ga imenujemo kapitalizem, v socializem. Za to delo pa potrebuje socializem zavednega, izobraženega in sposobnega delavstva. Vsposobi se lahko v upravljanju organizacij. Izobraziti se lahko z našo literaturo. Vsaka kooperativa je šola, ki kaže delavstvu, kako lahko samo vodi gospodarstvo v svoj prid. V politični organizaciji se uči braniti svoje interese in se vsposoblja za upravljanje javnih institucij, kadar jih dobí pod svojo kontrolo.

Povsod, kjer žive delavci, bi morali imeti socialistično organizacijo. V socialni evoluciji ne štejejo posamezniki, am-

pak organizacije. Ne zanemarjajte jih. Skrbite, da dobe vaši mozgani dovolj duševne hrane, kakor skrbite za hrano svojega želodca. Denar, ki ga vložite v dobro knjigo ali list, je dobro investiran. Kaj bi bilo človeštvo brez literature? Dobe se ljudje, ki jo smešijo, ker se ne zavedajo svoje duševne revščine. Take kreature so vredne pomilovanja, dasi ravno ovirajo napredek.

V raznih večjih mestih imajo delavci že velike izobraževalne institucije. V manjših krajih prireajo dramatične predstave, koncerte itd. Zavedno delavstvo ima smisel za kulturo in jo pospešuje. V socialistični družbi bo dobila kultura tisto zvišeno mesto, ki ji pripada. Kultura ne bo več sredstvo za pridobivanje dobička, ampak vir za črpanje znanja.

Mnogo se lahko doseže že sedaj z organizacijo. Ustanovite jih, kjer jih še ni. Izpopolnite tiste, ki že obstoje. Vsa moč zavednega delavstva je zapopadena v organizaciji. Z njo se gradi socialistični družabni red. Z njo se bori proti reakciji. Z njo si izboljšuje svoje življensko stanje. Organizacija je moč! V boju proti kapitalističnemu organizmu moramo razvijati na vsi črti svoj lastni organizem.

»Proletarec«.

PO PETIH MESECIH JE TREBA ŠELE — INTERPELACIJE!

(Interpelacija socialističnega kluba ministru za socialno politiko.)

Gospod minister! Po členu 130 ustave je zakonodajni odbor še meseca novembra lanskega leta pregledal in z nekaterimi izpremembami in dopolnitvami razglasil za zakona: 1. Naredbo o zaščiti delavcev; 2. naredbo o zavarovanju delavcev.

Po izjavi gospoda predsednika narodne skupščine, ki jo je podal dne 6. aprila t. l. na plenarni skupščinski seji kot odgovor na vprašanje poslanca Nedeljka Divca, sta bila oba predmeta vladi pravočasno izročena. Kot resortni minister ste imeli dolžnost poskrbeti, da dobita omenjena zakona tudi zadnjo sankcijo, ki jo predvideva ustava, to je kraljev podpis. Toda, kakor smo mogli izvedeti, niste do danes tega storili, dasi je minilo že polnih pet mesecev, odkar so ti zakoni izšli iz zakonodajnega odbora.

Zato nam je čast, predložiti Vam, gospod minister, sledečo interpelacijo: 1. Ali Vam je predsedništvo narodne skupščine pravočasno podalo omenjena zakona? — 2. Ali ste doslej kaj storili, da dobita ta zakona še zadnjo, z ustavo predvideno sankcijo, to je kraljev podpis, in če niste, zakaj ne?

Interpelacija je nujna.

Beograd, 22. aprila 1922.

(Slede podpisi).

ljem do narave in z bratsko ljubeznijo. Začudil sem se, zakaj svojih povesti ne da v tisk — pa mi je smehljaje odgovoril: »Kaj takega ne storim nikoli. Daj le po sliko norcu — pljunil bo nanjo in jo zdrobil. Zastrupljeno človeštvo bi me linčalo in proglasilo za Antikrista, ker oznanjujem krotkost in ljubezen, ker sem napovedal boj sebičnosti. Jagnje se ni in se ne bo nikoli bratilo z volkovi. Človeštvo naj pokaže vsaj nekoliko dobre volje, delovati za obči blagor v duhu ljubezni, in da ima vsaj namen, zapustiti v doglednem času svoja kriva pota — šele potem bom govoril žnjimi.«

II.

Marinko je imel tudi konje.

Tisto jutro je stopil v hlev bolj zgodaj nego ponavadi.

In vsi konji, mladi, svetli, so pri vzdignili vratove vznad jasli in zaobrnilili glave.

»Dobro jutro, konjički!«

Tako je pozdravil Marinko konje.

In vsem konjem so se živahno posvetile oči.

Marinko je šel od konja do konja, vsakega posebej prijateljsko ogovoril in vsakega pogladil z dlanjo po napetem vratu: in vsakemu konju je pri dotiku njegove dlani vzdrgotalo povito telo.

Marinko je rekel:

»Vranec, ti si najhitrejši: zato pojadra danes midva čez hrib in plan. Radoveden sem, kaj počenja še človeštvo, če še kleči pred krivico in jo moli ter preganja pravico.«

In osedlal je vranca in ga popeljal iz hleva.

In vranec je zarežgetal in zaplesal, ko se je zavilhtel nanj Marinko in rekel: »Prijatelj moj, poletiva!«

Gozdovi so zabučali.

V jutranjem solncu so se zabliskali travniki, sočni in zeleni.

Vranec je neketal po beli cesti in navihrana griva mu je šumela v vetru.

Marinko na sedlu je rekel:

»Lepa je zemeljska obla: kamorkoli mi zakroži pogled — cvetje. Samo ljudi ne vidim nikjer. Kam so pač šli?«

Iz daliave so zagrmeli topovi.

Marinko se je žalostno nasmehnil.

Politične vesti.

† Jugoslovanski militarizem. ali 6 milijard kron. V Genovi je eno najvažnejših vprašanj znižanje armad na minimum. Toda to vprašanje ni nikako vprašanje za našo belgrajsko vlado, ki je odobrila proračun za vojaštvo v znesku 6 milijard kron. Zastonj so najodločnejše protestirali socialistični poslanci. Proračun je vlada sprejela z večino glasov. V tem času, ko izdaja vlada milijarde za vojaštvo, hoče ustaviti vsako najmanjšo podporo bolnicam, invalidom, železničarjem, siromašnim cestarjem itd. Za puške in bajonete ima belgrajska vlada cele kupe denarja, za bedni proletarijat, ki umira od lakote, pa same lepe obljube.

† Kriza genovske konference je še vedno akutna. Barthou izjavlja časnikarjem, da če ne bo odgovorila sovjetska Rusija na francoske zahteve z »da«, bo Francija brezpogojno zapustila Genovo. Na ta način se po Barthoujevem mnenju ne bo mogla vršiti še dalje genovska konferenca. Lloyd George je pa časnikarjem podal ravnotako ostro izjavo, v kateri je povdaril, da je konec prijateljstva med Anglijo in Francijo. Anglija bo sedaj sklenila zvezo z Nemčijo, čeprav se bo morala odreči svojim reparacijskim zahtevam napram Nemčiji. Odnosaj omenjenih dveh delegatov je tedaj skrajno napet in genovska konferenca v največji nevarnosti, da se razbije.

† Stavka kovinarjev na Češkem. Ker ni prišlo pri pogajanjih med delodajalci in med delavskimi zaupniki do sporazuma, so pričeli češki kovinarji stavkati. Samo v Pragi stavka preko 5000 kovinarjev. Delavstvo vseh ostalih strok se je seveda izreklo solidarno s stavkajočimi. Češki delodajalci še vedno vztrajajo na znižanju delavskih mezd.

† Amerikanska socialistična stranka je prijavila svoj pristop k dunajskemu »Mednarodnemu sodelovanju socialističnih strank«. S tem je postala dunajska zveza zelo važen činitelj v mednarodnem delavskem gibanju. Sklep ameriških socialistov vzpodbudi morda tudi italijansko socialistično stranko, ki je po svoji politiki najbližja dunajski zvezi, da vstopi v isto, kar bi dunajsko »Mednarodno sodelovanje socialističnih strank« postavilo na prvo mesto med svetovnimi delavskimi organizacijami.

»Vojskovat so se zopet šli? Otroci! Čudim se, da si še solnce — —.«
Preko ravní, mimo nilv in travnikov, je drvel vranec.

Tam široka voda.

Tam široko mesto.

Marinko je vprašal:

»Ali si že kaj truden, vranec?«

Vranec je veselo zaprskal in drvel še hitreje.

Tam doline.

Tam visoki hribi.

Marinko je rekel:

»Široko mesto, našopirjeno ob široki reki, ni najin cilj, vranec; najin cilj je gora v obžarju solnca.«

Zato vran proti hribom.

Zato oblakov nad tihimi, k bregovom oslonjenimi kočami.

Na cesti, na njivah in travnikih so ležali kupi mrličev; nad njimi so poletavali gavrani. Iz najvišjega kupa se je dvignil starec, še ves krvav, pograbil puško in se strkljal navzdol do ceste.

Marinko je vprašal:

»Kam, starec.«

Dnevne vesti.

Liubljanski »Nema pare!« ali: gosp. pokrajinski namestnik. storite svojo dolžnost! Dobro se še spominjamo navdušenih dni, ko je šel kralj na povabilo pokrajinske uprave za Slovenijo v Kamniške planine divje kozle streljat. Takrat v decembru je bilo v Sloveniji mnogo veselih ljudi, najbolj pa so bili veseli tisti, ki so dobili, ne da bi vedeli za svoje zasluge pri streljanju kozlov, visoke pohvale in križce. Stvar pa je sedaj dobila še majhen epilog, ki si ga mora javnost prebrati. Takrat za časa lova je namreč pokrajinska uprava angažirala kakih 30 voznikov za prevoz visokih gostov. Vsak izmed teh voznikov je par dni pozneje v Ljubljani predložil račun, to je za vsakega po 300 K, ki jih seveda do danes še ni dobil izplačanih. Zato smo napisali to dobrodušno opozorilo in želimo, da si ga g. namestnik ne prebere samo ob neugodnem času kakor pri kakšni čajanki ali pri štetju denarcev za kakšno novo vilo kralja v poročni dar, ko se človek ne more baviti z mislijo na majhne vsotice, ki naj gredo iz državne blagajne na težko pričakujoče mesto. Vsekakor pa naj si prebere predno pride kralj na drugi lov v Kamniške planine, ker bi bilo zelo neprijetno, če bi takrat malo patriotični vozniki predložili svoje račune nepravemu naslovu.

Nedostojnost. »Jutro« z dne 6. t. m. poroča, da sem odložil odgovorno uredništvo »Napreja« ter odpotoval neznan kam, da me še sodna oblast, ki me išče, ne more najti. H koncu svoje notice pa pravi »Jutro«, da je tako postopanje — nedostojno. Očividno namerava »Jutro« ublažiti poraz, katerega so neki ljudje v gledališki aferi doživeli. Zato namiguje, da sem »pobegnil« iz strahu pred tožbo. Sodniji je prav dobro znan pisec dotičnih člankov, ker se je sam prijavil. Ko sem bil naknadno zaslišan, sem kot odgovorni urednik dotično izjavo potrdil in še pristavil, da je pisec dotičnih člankov vedno na razpolago deželnemu sodišču, to pa zato, ker sem bil tudi takrat na potovanju (ne na begu!) Lepo je od »Jutra«, da tako vzorno pomaga sodniji pri iskanju njenih klientov, drugi listi pač te časti ne zaslužijo. Da vas pri tem hvalevrednem trudu razbremenim, ker imate gotovo

Starec se je začudeno ozrl na jezdeca.

»Glej ga — odkod si pa ti prišel, da izprašuješ kaj takega? Ali si padel z zvezde na zemljo? Človek z drugega sveta, poslušaj me: štiri leta se že vojskuje človeštvo, štiri leta se že koljemo. Milijoni so že poginili. Tudi mene je zasulo; pa sem zlezal iz grmade mrličev in se zjokal, ko sem zapazil, da nimam na prsih še nobenega zaslužnega križca. Zato moram hiteti, če hočem dobiti zaslužni križec. O, to moram doseči, to odlikovanje, sicer ne umrem mirno. Hrabro se bom vojskoval, vse bom pobil, kar mi pride živga pod puškino kopito. Zbom, otrok moj!«

»Zbogom, zaslepljeni starec!«

Marinkove oči so se napolnile s solzami, starec pa je zavriskal in izginil vihraje, vihteč puško v rokah, za ovinkom.

Vedno dalje je drvel vranec.

Marinko je iztegnil roko:

»Navzgor, prijatelji moj — tam bova obstala! Kajti spodaj se na desni in na levi kotje človeštvo.«

Gora v obžarju solnca — —

vloviti več takih »beguncev«, vam bom svoja skrivališča odkril: Nahajam se po največkrat v Ljubljani, zadnje čase pa hodim mirit razposajene kovinarje v Celje, ki so se nekaj z vašim prijateljem g. Westnom sprli. Kadar me v Ljubljani ne najdete, vprašajte torej g. Westna, on bo že vedel, kje sem. — F. Svetek.

Šmarnice in druge cvetke. Par tednov je že »Slovenec« tuhtal, kako bi nam z Aristotelovo logiko prišel v kulturnem boju do živega. Pa se mu je zdelo previdneje, če molči. Včerajšnji naš podlistek »Šmarnice« ga je pa s svojo resničnostjo tako zadel, da nas hoče z jokavim glasom prepričati, da bi bilo vendarle bolje, če bi spoštovali tudi mi »versko čustvo« našega ljudstva — to je: nenasitne žepe lene in prefrigane duhovniške kaste, da ne bomo pred svetom izgledali prenizko izobraženi. Jok! V zelo nepravem času ste se, gospodje, upali majčkene reagirati. Ravnokar smo v »Slovenskem Narodu« brali vestico, ki je zelo konkreten dokaz za naše mnenje o šmarnicah in ki nas sili k temu, da bomo tudi ne prevzeli v delokrog najvažnejših socialnih vprašanj. Da vam ne bo treba iskati dotičnega »Naroda« po svojih predalih, vam podamo njegovo notico kar celotno na tem mestu, obenem v pouk vsem nizko izobraženim ljudem: — »V D. M. v Polju so imeli pretekli teden misijon. Misijonarji so po svoji stari navadi operirali ponajveč z večnim pogubljenjem in zlasti ženskemu svetu docela zmedli glav. Neka vdova, ki ima dve nedorasli hčerki v starosti 9 in 12 let, je bila takisto pri spovedi. Misijonar jo je pri spovedi tako prestrašil, da je revica zblaznela in v svojem obupu skočila v vodo. Potegnili so jo iz Save nekje pri Lazah. Kdo bo sedaj skrbel za ubogi dve zapuščeni siroti?« — No, povejte sedaj, gospodje, ali je dobro, če smatramo tudi šmarnice za zelo važno socialno vprašanje, in če bi ga ljudje reševali morda najenostavnejše na ta način, da bi vse podobne ljudske vzgojitelje, kamor se prikažejo, kratkomalo pometali v vodo, da ne bi nastalo hujše zlo? Mi smo sicer zelo nizko izobraženi, ampak prav gotovo ne bomo šli k vam v pouke, če nas bo volja, da postanemo kulturnejši!

Žrtvi v trboveljskem rudniku. V Trbovljah je v premogokopu na Dobrni podslu v noči od četrta na petek delavca Kuharja in Vrtenarja.

Koni je obstal.

Marinko pa se je vzravnal na sedlu in rekel:

»Na vrhu sva, na cilju. Zdaj pa poglej podse na zemljo, vranec!«

Vranec je pogledal na zemljo pod seboj.

»Vsa črna je zemeljska obla, vranec. Narodi se vojskujejo, ljudje se koljejo med seboj: za kos zemlje, za prvenstvo, za čast in slavo. Pa so vsi ti ljudje bratie — vse je rodila ena in ista mati zemlja.«

Vranec je povsobil glavo.

Marinko pa je zaklical vojskujočim se zaslepljenim množicam pod seboj:

Še enkrat vas opominjam, otroci: zapustite pota pregrehe in poboljšajte se! To je moj zadnji opomin.«

Potem se je vrnil Marinko v gozdove.

III.

Marinko živi še zdaj med ptiči in rožami v gozdovih. Žge kôpe, piše povesti in čaka, da bi zapustilo človeštvo svoja kriva pota, obžalovalo svoje zmote in se obilo med seboj v bratški ljubezni.

Kljub takojšnji odpomoči in veliki požrtvovalnosti sodelavcev jih niso mogli rešiti. 162 vozičkov vsute zemlje, ki se je vdrla radi prevelike mokrote, so morali izkopati, da so prišli v petek do ponesrečencev. V nedeljo popoldne je oba delavca spremilo na zadnji poti več tisoč globoko potrtih ljudi. Ponesrečenca sta zapustila vsak svojo ženo in nedorastle otročice. — Naše neaninljivo sožalje!

Popravek. V »Napreju« št. 103 je bila v dopisu »Proslava 1. maja v Trzinu« sledeča pomota: »je imenoval sodr. Kristofek Župana sodr. Padarja« pravilno se glasi: »je imenoval sodr. Kristofek občinskega odbornika sodr. Padarja itd.«

Ljubljana.

Škandalozne pošne razmere v Ljubljani. Iz poslnih krogov smo prejeli sledeči dopis, ki ga priobčujemo doslovno brez vsakega komentarja. Če hoče pisati človek o pošnih razmerah, je naravnost v zadregi, kje bi začel in kje bi nehaj: toliko je nagromadenega gradiva. Vendar pa so zadelo že dosedajni tozadevni članki hudo v živo. Splošna osuplost, ogorčenje, bolesteri molk so zavladali v sicer živahnem taboru objestnih krdel, kakor po udaru ognjene strele iz hudournih oblakov. Vse ždi in se priključuje stiska v svoji plaši, kakor bi se strašil lastne sence. Sicer je pa stvar umljiva. Na tako iznenadenje niso vajeni. Ogabni terorizem je dosegel tako organizirano dovršenost, da si v tej splošni demoralizaciji nihče več ne upa ust odpreti. Vse kaže, kakor da je osebie zdvojilo nad poštenostjo in pravilnostjo. Ti pojmi so se postavili na glavo. Vse gleda in pričakuje pasivno z žalostno resignacijo osodopolne katastrofe, katero sluti instiktivno. Nihče ni niti sanjal, da bi jih mogel kdo motiti v njihovem početju. To je žal krivo, da so zagazili tako globoko v blato, iz katerega ni izhoda gladkim potom. Podgane so zavohale dim in begalo cvilec iz kota v kot. Že prihaja vročina zublja skozi špranje do njih. A varnega zavetja in izhoda nikjer. Barka gori! Poguba vsepovsod! Tako daleč pride in mora priti, kjer dobi gotova klika na umeten nelegalen način vso moč v roke ter se vzdržuje brez zdrave kontrole in kritike v ogabnem terorizmu. Tu izgine vzvišeni pojem človečnosti, zavladala ogabna brezpravnost in potuhnjeno plazeča se hinavščina brez moči napram taki moralni prostituciji. V splošni zmede neurejenih razmer manevrira znana klika s šikanami in trpinčenjem onih, ki se ji v črni grozi zdijo nevarni. Uničiti jih če treba tudi z nepoštenimi metodami; ne strše se pri tem niti nedolžnih žrtve njihovih rodbin. Neverjetno pa resnično! Ne rečemo, niso vsi vodilni organi te baže. Je par poštenjakov vmes, ki se jim vse to početje gabi v dno duše. Zato so ostali tudi mirni. So pa tudi taki, katerih sama bližina učinkuje instiktivno tako na človeka, kakor če bi se znašel nenadoma in v neposredni bližini kače. Tak sistem je nevzdržljiv in ne more trajati večno pri še tako krotkih in potrpežljivih bitjih. Zato kličemo v zadnjem hipu nosilec tega sistema in njihovim pomagačem: Quousque tandem . . . ! Konečno se zahvaljujemo »Poštnemu glasniku« za žal samo delni ponatis v prvi majski številki našega članka: »Zanimivosti iz pošnega pašalika«. Priporočamo vam spoštov, gg. duševni težaki, ki odkladate svoje slabo dišeče blago v »Pošt. glasniku«: le pridno ponatiskujte naše članke iz »Napreja« toda v celoti spadajo itak v prvi vrsti v vaš »strokovni« list, samo žal da jih reveži ne morete in ne smete priobčevati. Z vsakim takim člankom bode list več konstitil splošni dobri in pošteni stvari, kakor pa z vso neužitno šaro od svojega nesrečnega poroda dalje.

»Na pomoč bližnjemu!« V nedeljo so ljubljanski gasilci jako slovesno praznovali svoj praznik Pomoči. V dopoldanskem sprevodu po mestu jih je bilo nepričakovano veliko število. Popoldne ob 3 so vprizorili gasilsko vajo v Cerkveni ulici (pri trnovski cerkvi). Gledalcev se je ob levem bregu Gradašnice kar trlo. Ob 5 je bil pred »Mestnim domom« promenaden koncert, v dvorani pa prijateljski sestanek gasilcev.

Listnica uredništva.

S. A. Ule: Članek, ki ste nam ga poslali, je bil vendar objavljen v »Napreju« št. 101. (5. maja)! Saj smo ravno v zvezi z njim povedali v uvodniku našo zadnjo besedo o zedinjenju in »Del. nov.«, in to besedo bi bilo treba potem naših zaupnikov razširiti povsod!

Po svetu.

Človeštvo in nevarne žuželke. »Prav nič ni pretirano, če govorimo danes o novi svetovni vojni, ki morda ni nič manj nevarna od one, ki smo jo šele pravkar preživeli. Razlika je samo ta, da se v tej vojni ne bodo napadali narodi med seboj, temveč da se bodo na človeštvo na-

vanje žuželke ter naše človeštvo popokoma ne-
pripravljeno in brez moči. — O vsem tem je
med pred tedni v londonski akademiji znanosti
profesor Lefrov predavanje, ki je vzbudilo veli-
ko senzacijo. Na Angleškem pretečo nevarnost
še opažajo, dočim čutijo v Ameriki že njene
težke posledice. Žuželke ogrožajo vso bombaže-
vo industrijo. Nek statistik je izračunal, da bodo
v 5. letih uničeni vsi bombaževi nasadi v Ameri-
ki in svet bo prikrajšan za sedem milijonov bal
bombaža. Toda bombažev črv, ki povzroča to
škodo, še ni največja nevarnost. Največji sovraž-
nik človeštva je argentinska mravlja. V Angliji
se je udomaćila šele l. 1918, dočim se je na Špan-
skem pojavila že l. 1897. Sedaj prodira vedno
dalje proti severu. Pika te mravlje se pripisuje
izredno velik odstotek umrljivosti otrok v Argen-
tini, posebno pa na prerijah. Na Madejri je uni-
čila ta mravlja nebroj raznovrstnih ptic. Ne-
brojne žrtve kave, oranž, bombaža itd., so padle
kot žrtve te mravlje. Argentinska mravlja je res
nevarna »zverina«. Njene sposobnosti so orga-
nizirane, naravnost imperialistične. Te strupene
mravlje premagajo i zaslužijo druge žuželke, ka-
kor so to delali posamezni narodi v starem ve-
ku ali kakor so si ljudje podjarmili domače živali.
Tako so te mravlje zaslužile dobro znana špan-
sko muho. Zgradijo ji sicer »stanovanje« ter jo
ščitijo pred napadi. Ko pa pričnejo mravlje svojo
ofenzivo na kako polje, pa pošljejo špansko mu-
ho kot predoznanjevalko naprej. Razentega pa
prenašajo te mravlje razne epidemične bolezni.
Trdijo, da so argentinske mravlje prve prinesle
na Španško danes že v vsej Evropi znano »špan-
sko« bolezen. Zelo nevarna človeštvu pa je tudi
muha. Statistično je dokazano, da so muhe samo
v Indiji povzročile v zadnjih petih letih nad se-
dem milijonov smrtnih slučajev. Na Angleškem
umre letno nad 1000 dojenčkov vsled mušjega
pika. Muhe so najboljši razširjevalci disenterije,
kolere, tifusa itd., vendar pa je danes bolezen na
svetu ravno toliko ali pa še morda več kakor za
časa križarskih vojn. — Tudi materialističnemu
svetu preti s strani žuželk velika nevarnost. Ne-
ka posebna vrsta teh razdiralcev je uničila sto-
letni hrastov strop v Westminster hallu, ki je
bil na glasu kot remek-delo renesance rezbarske

umetnosti. Tudi starodavna cerkev sv. Pavla,
ponos Londona, bo postala žrtv teh žuželk, če ne
bodo pravočasno podvzeli potrebnih korakov.
Že sedaj so nekateri trami tako razjedeni, da ob-
stoja nevarnost, da se poderejo. Profesor Lefrov
je omenil, da neka ličinka, dosedaj še malo zna-
na žuželka, povzroča žensko histerijo. »Koliko
zamorejo škodovati človeštvu uši, smo najboljše
spoznali v minuli svetovni vojni. Brezdvomno pa
bo človeški intelekt premagal elementarno moč
teh malih človeških sovražnikov.«

— Valuta. (Zagreb, 8. maja.) Ameriški dolar
67 Din., 100 nemških avstrijskih kron 0.95 Din.,
čehoslov. krona 1.29 Din., napoleonor 210 Din.,
nemška marka 0.25 Din., rumunski lej 0.47 Din.,
italijanska lira 3.60 Din.

Kulturni vestnik.

Opozarjamo na današnji (sredin) koncert
Zikovega kvarteta v ljubljanski Filharmoniji.
Mladi umetniki gredo po tem koncertu v tujino,
kjer uživajo že dober glas, torej je to poslovljni
koncert. Javnost naj z zasedbo do zadnjega ko-
tička dokaže, da tudi ona ceni četvorico umet-
nikov, ki je izšla iz naših krogov.

Vestnik Svobode.

Vabimo vse prijatelje šaha, da se udeležijo
sostanka, dne 13. maja ob 8. zvečer, ki bo v pro-
storih Zadrugnega doma v Sp. Šiški, Zibertova
ulica.

Iščemo delavce za socializem. Plača:
socialistični družabni red. Če ga ne boš
deležen ti, ga bodo tvoji potomci, toda
plača ne izostane. To si zapomni in delaj
kakor so delali drugi pred teboj za od-
pravo telesnega suženjstva, za odpravo
flake, fevdalizma in drugih nadlog, ki so
tlačile človeštvo v preteklosti.

Gospodarstvo.

— Gorjuške pipe. Na ljubljanskem vele-
seminu je vzbujal veliko zanimanje izdelek do-
mače obrti, ki se je ohranila na Gorjušah v Bo-
hinju. To so gorjuške pipe in čedre, ki jih izde-
luje edini predstavnik te umirajoče stroke do-
mače umetnosti Lovro Blažin v Spodnjih Gor-
jušah št. 39 Ravnokar je prispela v Ljubljano
nova pošiljatev gorjuških pip, od katerih so ne-
katere naravnost krasno izdelane z vložnimi
delci bisernice čisto v narodnem slogu. Ljubite-
lje narodnega blaga opozarjamo na te krasne
izdelke, ki so razstavljeni v izložbi Generalnega
komisarijata za tujski promet, Dunajska cesta 18.
Ker njih cena ni pretirana, je pričakovati, da bo
ta doposiljatev v kratkem razprodana.

UTRINEK.

Kapitalisti imajo radi delavce, ki so
ponižni, pohlevni in »bogaboječi«, ker ta-
ke je lahko izkoriščati in izrabljati proti
organiziranim delavcem. Vsak tiran za-
hiteva, da je treba podložnikom zasadi
»boj se Boga« v srce. Zato pa kapitalisti
tako radi podpirajo cerkve. Napoleon je
nekaj časa preganjal duhovne, ali pozne-
je se je sprijaznil z njimi, rekoč: »Du-
hovniki so moji najboljši žandarij.«

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSD).

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Tisk. Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

„TRIBUNA“

tovarna dvokoles in otroških vozičkov.
Najcenejša dvokolesa in otroški vozički
raznih modelov. Sprejmejo se tudi dvo-
kolesa in otroški vozički v polno preno-
vajanje z ognjem in poniklanje.
Ljubljana, Karlovska cesta šte. 4.

Mlad mož, samec, star 27 let, rudar,
kom, se želi v svrhu ženitve seznaniti
z dekletom od starosti 18 do 20 let,
lepe zunanosti brez premoženja. More-
bitne ponudbe po možnosti s sliko, ki
se na zahtevo vrne, naj se pošiljajo na
upravo »Naprej-a« pod »ženitev«.

Sposobnega, samostojnega ter
izkušenega

gradbenega polirja

se išče za takojšnji nastop.
Predstaviti se pri stavbeni tvrdki
Viljem Treo v Ljubljani,
Gospodsvetska cesta 10.

Pridobivajte naročnike

„Trboveljska premogokopna družba v Ljubljani“
sprejme takoj

gospodično kot telefonistino.

Prošnje se naj pošiljajo: Miklošičeva cesta 15-I.

Sprejme se čevljarški pomočnik

za prvo moč ter **učencar**, ki
ima veselje za čevljarstvo obrt.
Ivan Šuštaršič, čevljar, Novi
Vodmat 157.

Limone
Pomeranče
Rožiče --
Riž --

oddaja po najnižjih cenah tvrdka

Paternost & Remic,
Ljubljana,
Slomškova ulica 11. Tel. 589.

NAKUPOVALNA ZADRUGA

R. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, Dunajska cesta 33 („BALKAN“)

Uvoz

Deželni pridelki, žito, mlevski izdelki
vseh vrst. — Kolonijalno specerijsko
blago, spirituose, mast, slanina, mesni
izdelki.

Izvoz

Telefon 336. Brzjavni naslov: Nakupovalna Ljubljana.
Čekovni račun šte. 10.473.

Medić, Rakovc & Zankl,

prej A. Zankl sinovi.

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov
Centrala: Ljubljana. d. z. o. z. Skladišče: Novisad.

Telefon 64.

Brzjavni: MERAKL, Ljubljana.

Telefon 64.

Emajlni laki.

Pravi firnež.

Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse
vrste barv, suhe in oljate, mavec (Gips), mastenec (Federweiß),
strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski,
slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spada-
joči predmeti. „MERAKL“, Lak za pode. „MERAKL“, Linoleum
lak za pode. „MERAKL“, Emajlni lak. „MERAKL“, Brunoline.
Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Delniška glavica:
K 20,000.000.—

Slovenska eskomptna banka

Rezervni zakladi:
K 6,500.000.—

Podružnice:
Novo mesto, Rakek,
Slovenjgradec.

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Telefoni št. 146, 458.

Brzjavke:

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje. **ESKOMPTNA.**